

Olga Poljšak Škraban

Obdobje adolescence in razvoj identitete **Izbrane teme**

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

**OBDOBJE ADOLESCENCE
IN
RAZVOJ IDENTITETE**

Izbrane teme

Olga Poljšak Škraban

Ljubljana, 2004

OBDOBJE ADOLESCENCE IN RAZVOJ IDENTITETE

Olga Poljšak Škraban

Recenzija: dr. Sonja Žorga, izr. prof. in dr. Bojan Dekleva, izr. prof.

Lektoriranje: Alenka Markuš Humar, prof.

Za izdajatelja: dekan dr. Pavel Zgaga, izr. prof.

Za založniško komisijo: dr. Janez Krek, doc.

Oblikovanje računalniški prelom: Igor Cerar, ing.

Oblikovanje platnic: Maja Licul

Izdala: Pedagoška fakulteta v Ljubljani

Tisk: Littera picta d.o.o. Ljubljana

Naklada: 300 izvodov

© 2004 avtorica

Pripravo in izdajo knjige je finančno podprlo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport.

159.922.7/.8

107493

Po Zakonu o davku na dodano vrednost (Uradni list RS št. 89/98, 7. točka, 25. člen) sodi knjiga med proizvode, za katere se plačuje 8 % davek od prometa proizvodov.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

159.922.7/.8

POLJŠAK-Škraban, Olga

Obdobje adolescence in razvoj identitete / Olga Poljšak Škraban. - V Ljubljani : Pedagoška fakulteta, 2004

ISBN 86-7735-063-2

124386048

VSE PRAVICE PRIDRŽANE. REPRODUCIRANJE IN RAZMNOŽEVANJE DELA PO ZAKONU O AVTORSKIH PRAVICAH NI DOVOLJENO.

VSEBINA

Uvod	5
OBDOBJE ADOLESCENCE	7
1. Različna pojmovanja adolescence	7
2. Razvojne naloge adolescence	11
3. Razmejitve posameznih razvojnih obdobj znotraj adolescence	14
PSIHOSOCIALNI RAZVOJ IN RAZVOJ IDENTITETE V OTROŠTVU IN ADOLESCENCI	16
1. Opredelitev pojmov	16
2. Ego psihologija in teorije objektivnih odnosov	23
3. E. Erikson in teorija psihosocialnega razvoja	27
3.1 Psihosocialni razvoj v otroštvu	35
<i>Oralni stadij – obdobje razvoja temeljnega zaupanja</i>	35
<i>Analni stadij – obdobje razvoja avtonomije</i>	
<i>Falični stadij – obdobje razvoja iniciativnosti</i>	38
<i>Stadij latence – obdobje razvoja delavnosti</i>	40
3.2 Psihosocialni razvoj v adolescenci – obdobje oblikovanja identitete	41
4. J. E. Marcia in teorija identitetnih položajev	48
4.1 Vrste identitetnih položajev	52
<i>Razpršena identiteta</i>	52
<i>Privzeta identiteta</i>	54
<i>Moratorij</i>	55
<i>Zrela identiteta</i>	56

4.2	Razvojne spremembe v doseganju identitetnih položajev	58
4.3	Nekateri novejši prispevki k teoriji identitetnih položajev	64
5.	Razvoj identitete pri dekletih	66
	<i>Privzeta identiteta</i>	74
	<i>Zrela identiteta</i>	75
	<i>Moratorij</i>	77
	<i>Razpršena identiteta</i>	78
6.	Psihosocialni okvir postadolescence in študentska leta	81
7.	Pojmovanja identitete v pozni moderni	86
	PSIHOSOCIALNI RAZVOJ V ODRASLOSTI	89
1.	Zgodnja odraslost - obdobje razvoja intimnosti	89
2.	Srednja leta - obdobje razvoja generativnosti	90
	2.1 Razvoj identitete očeta	93
3.	Leta staranja – obdobje razvoja integracije osebnosti	97
	LITERATURA	99

UVOD

V pričujočem delu se lotevam teoretičnega prikaza psihosocialnega razvoja in razvoja identitete v otroštvu, mladostništvu in odraslosti, s poudarkom na razvojnem obdobju in dogajanjih v adolescenci. V prvem poglavju na kratko predstavim različna pojmovanja adolescence, razvojne naloge ter razmejitve posameznih razvojnih obdobj znotraj samega mladostništva.

Zaradi izčrpne raziskave pojmov identitete in samopodobe v knjigi D. Kobal z naslovom *Temeljni vidiki samopodobe* (2000) ter dejstva, ki ga avtorica navaja, da je "...več kot očitno, da samopodobe ni mogoče proučevati celostno, z vseh vidikov hkrati, pač pa jo lahko osvetljujemo le s tega ali onega zornega kota in jo raziskujemo v takšni ali drugačni socialni situaciji..." (prav tam, s.22), predstavljam v drugem poglavju le izhodišča ego psihologije in teorij objektivnih odnosov ter skušam natančneje opredeliti pojem identitete.

Sledi predstavitev Eriksonove teorije psihosocialnega razvoja in teorije identitetnih položajev J.E. Marcie, kjer poglobljeno obravnavam zlasti tiste teme, ki so v literaturi slabše zastopane. To je pregled stadijev razvoja predvsem z vidika razvoja identitete pri mladostnicah ter razvoja identitete v odraslosti, kjer obširneje predstavljam razvoj identitete očeta.

Delo je namenjeno zlasti študenkam in študentom socialne pedagogike, ki se v okviru predmeta *Razvojna psihologija* poglobljeno seznanjajo z

obdobjem adolescence in razvojem identitete. Seveda je namenjeno tudi študentkam in študentom vseh ostalih smeri na Pedagoški in drugih fakultetah, ki se pri študiju srečujejo z obravnavano problematiko. Zaradi poudarka na razvoju identitete deklet pa upam, da je pričujoče delo lahko zanimivo branje strokovnjakom, ki se pri svojem delu srečujejo z mladostnicami, kot tudi razmišljajočim in iščočim se mladim ljudem, ki jih sodobna družba sili v nenehne spremembe, pri čemer je zanje dragocena razvita sposobnost ohranjanja notranjega ravnotežja.

Zadnje poglavje dela, v katerem obravnavam razvoj identitete v odraslosti, s poudarkom na izgradnji identitete očeta, pa upam, da bo prišlo v roke tudi staršem obeh spolov, saj je njuna starševska identiteta tesno povezana.

OBDOBJE ADOLESCENCE

1. Različna pojmovanja adolescence

Pojmovanje adolescence kot prehodnega obdobja med otroštvom in odraslostjo se spreminja. Hall, ki je v svoji študiji že leta 1904 prvi raziskal obdobje mladosti in ga tudi poimenoval z besedo "adolescenca", je menil, da je za adolescenco značilno viharništvo, stresi in upori mladih proti različnim avtoritetam. Tako pojmovanje adolescence se je obdržalo razmeroma dolgo, kljub velikim družbenim spremembam.

Do leta 1960 je večina literature na temo adolescence izhajala iz psihoanalitične teorije oz. raziskovanja v okviru klinične psihologije in psihiatrije, torej na določenem vzorcu mladostnikov, ki so imeli določene težave. Adolescenco se je, kot že rečeno, obravnavalo kot stresno in nevihtno obdobje.

Kritičnost mladostništva so v zgodnjem obdobju večinoma povezovali z biološkimi dejavniki. Adolescenca sledi puberteti, dobi pospešenega dozorevanja, ko se pojavijo pomembne telesne, hormonske in druge fiziološke spremembe. Te spremembe lahko povzročijo strese in čustveno nestabilnost, tesnobo in napetost, vse to pa povečuje verjetnost za konflikte in spopade z avtoriteto.

Šele po letu 1960 so začeli teoretiki proučevati normalno populacijo tako, da slonijo novejša razlaga razvojnih procesov v adolescenci na normalnem

PEDAGOŠKA FAKULTETA - KNJIŽNICA

159.922.8

POLJŠAK, O.

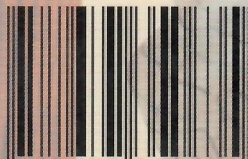
Obdobje

0107493

UNIVERZA O LJUBLJANI

ISBN 86-7735-063-2

9 788677 350635